

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ש"פ תשא, ט"ז אדר, ה'תשל"א

חלק א – יוצא לאור לש"פ תצוה, ט" אדר, ה'תשע"ח

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים”

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושמונה לבריאה

לעילוי נשמת

מרת דבורה בת הרה"ח ר' יעקב ע"ה

נפטרה ט' אדר, ה'תשע"ג

בעלה הרה"ח ר' מאיר צבי

בהרה"ח ר' זלמן מענדל ע"ה

נפטר פורים, ה'תש"ל

סטמבלר

ת' נ' צ' ב' ה'

נדפס על ידי ולזכות נכדם

הרה"ת ר' יצחק שמואל לייב וזוגתו מרת נורית תחי'

ומשפחתם שיחיו לוינזון

ובהביא בחשבון שהמדובר הוא בהדרכת הנוער, וגם המדריכים צעירים הם, על כל פנים צעירים במרץ ובהתמסרות ובתוקף הרצון, הרי באם ירצו באמת בודאי יצליחו, לעורר בין המודרכים לבין עצמם וביניהם לבין אביהם שבשמים אהבה וקירוב שיתבטאו בחיי היום-יום, חיים מתאימים לרצון הבורא ולהוראותיו.

ובהתקרבנו לימי הפורים הבע"ל, הרי אחת הנקודות וההוראות של ימים אלו (שאף צורר היהודים הכיר בה) היא האחדות של עם ישראל, ובסגנון הכתוב "ישנו עם אחד (אע"פ שהוא) מפורד ומפורד בין הגויים (וסוד אחדותם הוא) ודתיים שונות מכל עם".

בכבוד וברכה לבשורות טובות בכל האמור.

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ תצוה, ט' אדר הבע"ל"ט, הננו מוציאים לאור חלק ראשון מהתוועדות ש"פ תשא, ט"ז אדר, ה'תשל"א — הנחה בלתי מוגה (חלק שני י"ל אי"ה לש"פ תשא).

*

בתור הוספה — מכתב (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

ז' אדר, ה'תשע"ח,
ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2018 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5778 • 2018

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

הוספה

בי"ה, ג' אדר הסמוך לניסן, ה'תשכ"ה
ברוקלין, נ.י.

למדריכי הנוער
ברמת גן
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

באיחור זמן קבלתי מכתבם על ידי מר אברהם שי טאובר, ומרוב
הטרדות נתעכב המענה שלי, ואתם הסליחה.

והנני מודה להם בעד האיחולים הטובים, וברך אשיבם, שהשם יתברך
ימלא משאלות לבבם לטובה בכלל, ובפרט שידריכו הנוער – בסגנון מכתבם
– בקירוב הלבבות. והרי קירוב לבבות באמת לאמתו הוא כשמקרבים לבב כל
אחד מאחינו בני ישראל איש לרעהו ומקרבים לב כל אחד לאבינו שבשמים
שנקרא "לבם של ישראל". וזה בזה תלוי, כביאור רבנו הזקן בספרו **התניא**.
שלכאורה איך אפשר שיהי' קירוב לבבות אמתי, ובסגנון הכתוב **ואהבת לרעך**
כמוך, לכל אחד מישראל, בה בשעה שיש קרובים ורחוקים, הן מצד קורבה
משפחתית והן מצד אמונות ודיעות והשקפת עולם. והלא אין הבורא מבקש אלא
לפי כוחם של הברואים ואם כן איך ידרוש קיום מצות ואהבת לרעך כמוך לכל
נפש מישראל? ומבאר רבנו הזקן בפרק לב של ספרו הנ"ל שזה אפשר להשיג רק
על ידי העבודה להגבי' ולהעלות הנפש על הגוף מעלה מעלה, מאחר "שהנפש
והרוח מי יודע גדולתן ומעלתן בשרשן ומקורן באלקים חיים, בשגם שכולן
מתאימות ואב אחד לכולנה, ולכן נקראו כל ישראל **אחים ממש**, מצד שורש
נפשם בה' אחד, רק שהגופים מחולקים. ולכן העושים גופם עיקר ונפשם טפלה
אי אפשר להיות אהבה ואחווה אמיתית ביניהם אלא התלוי' בדבר לבדה".

מובן שעבודה קשה היא להשיג מדרגה האמורה, אבל הובטחנו בכגון זה
"הבא לטהר מסייעין אותו מלמעלה", ומסייעתו עצם הנשמה ופנימיותה.

מר אברהם שי טאובר: ראה גם אגרת אליו – אג"ק חכ"ב אגרת ח'תקסה.
וברך אשיבם: ע"פ בלק כג, כ.

לאבינו שבשמים שנקרא "לבם של ישראל": שהש"ר פ"ה, א (ב). ועוד.
ובסגנון הכתוב ואהבת לרעך כמוך: קדושים יט, יח.

אין הבורא מבקש אלא לפי כוחם של הברואים: במדב"ר פ"ב, ג. תנחומא נשא יא.
הובטחנו .. "הבא לטהר מסייעין אותו מלמעלה": שבת קד, א. וש"נ.

בס"ד. שיחת ש"פ תשא, ט"ז אדר, ה'תשל"א.

בלתי מוגה

כ"ק אדמו"ר שליט"א קידש על היין.

א. יום הש"ק זה שלאחרי פורים, ובפרט בקביעות שנה זו שמיד
לאחרי "שושן פורים" נכנסים ליום השבת, יש לו שייכות מיוחדת לימי
הפורים¹.

וענין זה הוא נוסף על השייכות הכללית של יום השבת לכל ימי
השבוע שלפניו, שכוללים את ימי הפורים, וההוספה שבקביעות שנה זו,
שפורים חל ביום חמישי בשבוע, והיינו, שלא מדובר אודות הימים
שבהתחלת השבוע, ששייכים גם ליום השבת שלפנ"ז, אלא אודות הימים
שנקראים "קמי שבתא"², החל מיום הרביעי שבו מתחילים לומר "דעם
קליינעם לכו נרננה" (בלשון הידוע³); וגם יום ששי הוא יום מיוחד –
שושן פורים, שבא בהמשך לפורים, כך, שיום השבת שבא מיד לאח"ז
יש לו שייכות מיוחדת לפורים.

ולכן כאן המקום להמשיך בביאור הענינים שהותחל לדבר עליהם
בהתוועדות דפורים ועדיין לא נסתיים הביאור.

ב. בנוגע לימי הפורים ישנם כמה ענינים שהם בהדגשה מיוחדת

– ובהקדמה:

מסופר במגילה שכאשר היו צריכים לבטל את הגזירה שנגזרה על
בני"י – אמרה אסתר למרדכי: "לך כנוס את כל היהודים גו' וצומו עלי
ואל תאכלו ואל תשתו שלשת ימים לילה ויום גם אני ונערותי אצום כן"⁴.

וכמדובר באריכות בהתוועדות דפורים⁵, שכדי לבטל את הגזירה
כפשוטה למטה, הבהירה אסתר שיש לבטל תחילה את הגזירה למעלה, או
לבטל את הגזירה למטה ברוחניות, ודוקא עי"ז יכולים אח"כ לבטל את
הגזירה כפי שהיא כפשוטה בגלוי למטה, ע"י עשיית כלי בדרך הטבע.

וכיון שביטול הגזירה למעלה היא דוקא ע"י עבודת בני"י, ובלשון

(1) ראה גם שיחת ש"פ תשא, ט"ז אדר (3) ראה לקו"ד ח"א לב, סע"א ואילך
תשכ"ח בתחלתה (תו"מ חנ"ב ע' 167 ואילך). (נעתק ב"היום יום" כג כסלו).

וש"נ. (4) אסתר ד, טז.

(2) פסחים קו, סע"א. (5) סע"ח (לעיל ע' ...).

התניא⁶ שכל הענינים תלויים ב"מעשינו ועבודתינו", וכידוע⁷ פתגם רבינו הזקן והרב המגיד בפירוש מארז"ל⁸ "דע מה למעלה ממך", שכל הענינים שלמעלה הם "ממך", שתלויים בעבודת האדם — לכן אמרה אסתר: "צומו עלי" — ענין התענית, שהו"ע של תשובה ותפלה כו' (כמרומז בר"ת ד"תשובה"),⁹ שע"ז בטלה הגזירה למעלה.

ובפרטיות יותר: תענית הוא מלשון עינוי — שזהו עינוי הגוף, שמצד עצמו רוצה ענין של אכילה כו', וענין התענית מבטא את השליטה על הגוף, שלא זו בלבד שלא ממלאים את תאוותו, אלא אדרבה: מענים אותו ע"י העדר האכילה, ועד שנחשב כאילו לא קיימת מציאותו של הגוף — שלכן מצינו שביום הכיפורים דומים בני"ל למלאכים¹⁰.

והענין בזה — שע"י התענית נעשית שבירת היצה"ר, כי השייכות של היצה"ר ליהודי היא לא מצד הנשמה (שהרי מצד הנשמה אין ליהודי שייכות עם היצה"ר), אלא רק מצד הגוף ונפש הבהמית, והיינו, שכאשר נפש האלקית מתלבשת בגוף ונה"ב, אזי יכולה להיות שייכות ליהודי עם היצה"ר. ולכן, ע"י ענין התענית (עינוי הגוף) שפועל שבירת הגוף ונה"ב, נעשית גם שבירת היצה"ר, שלא תהי' לו שייכות עמו — שזהו הענין ד"סור מרע"¹¹.

ונוסף לזה הוצרך להיות גם הענין ד"עשה טוב"¹¹ — שזהו הענין ד"כנוס את כל היהודים", שמרדכי כינסם לתפלה וגם ללימוד התורה, ולא רק את המבוגרים, אלא גם את הקטנים, כמסופר במדרש¹² שהקב"ה שאל "מה קול גדול הזה שאני שומע כגדיים וטלאים", ואמרו לו, שזהו קול "קטני עמך", ועי"ז נתבטלה הגזירה.

וזהו גם מה שמצינו בגמרא ומדרשים¹³ שכאשר המן אמר "ועשרת אלפים ככר כסף אשקול גו"¹⁴, אמר הקב"ה שנתנית מחצית השקל ע"י בני"ל ביטלה מלכתחילה את פעולת השקלים של המן — כי, מלבד הענין של "צומו עלי" (שהו"ע של "סור מרע"), הוצרך להיות גם ענין של "ועשה טוב". וכללות הענין ד"צומו עלי" הי' בדוגמת תענית שגוזרים ב"ד על

(6) רפ"ז.
 (7) ראה תו"מ ח"נ ע' 363. וש"נ.
 (8) אבות רפ"ב.
 (9) ראה מ"ח מס' התשובה רפ"ז. והובא (בשם האריז"ל) בשל"ה ריג, א. ר"ח שער התשובה פ"ה (ד"ה ואם ירצה).
 (10) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סי"ח ס"ג.
 סתרי"ט ס"ט. סתרי"ט ס"ט. וש"נ.
 (11) תהלים לד, טו. לו, כז.
 (12) אסתר"ר ספ"ט.
 (13) מגילה יג, סע"ב. יל"ש עה"פ (רמז תתרנד).
 (14) אסתר ג, ט.

גם בהיותו בעולם למטה, ולכן נאמר על בני"ל "בנים אתם לה' אלקיכם"⁷³, ובאופן ד"בני בכורי ישראל"⁷⁴, וכיון שכן, נוגעת ביותר ההנהגה שלו, ובה תלוי הכל כו'.

וכידוע הסיפור⁷⁵ אודות אחד החסידים של רבינו הזקן בפטרבורג, שכאשר שאלו אותו איך יתכן שהצליח לעמוד בכל הנסיונות, ענה, שהי' זה מצד גאוה, בחשבו, שלהיותו אחד מהחסידים הגדולים של הרבי הכי גדול — אדמו"ר הזקן, איך יתכן שיתפתה לשמוע ולציית ליצה"ר, "מלך זקן וכסיל"⁷⁶, או לעשות דבר כדי למצוא חן בעיני גוי! ...!

וכאשר מסבירים ליהודי את מעלתו, שגם בהיותו במעמד ומצב ד"עבדי אחשורוש" (שהרי לאחרי כל הענינים — "אכתי עבדי אחשורוש אנן"), ואפילו אם עד עתה הי' שייך ליהנות מסעודתו של אותו רשע, יש ביכלתו לבטל גזירה על כל בני"ל, הנה בידעו גודל הזכות וגודל האחריות שבדבר, הרי זה יפעל עליו להתנהג ע"פ תומ"צ, ומתוך שמחה.

ועד שביכלתו להכריע את כל העולם כולו לכף זכות (כפס"ד הרמב"ם⁷⁷), ולפעול ענין של גאולה — כמו בימי הפורים, ו"מיסמך גאולה לגאולה"⁷⁸ — מגאולת פורים לגאולת פסח⁷⁹, שהיתה גאולה שלימה, שכל בני"ל יצאו ממצרים, וכמו"כ תהי' הגאולה העתידה גאולה שלימה, שאף אחד לא ישאר בגלות, כמ"ש⁸⁰ "ואתם תלוקטו לאחד אחד בני ישראל", עי"ז שהקב"ה "אווחו בידיו ממש איש איש ממקומו"⁸¹, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו בקרוב ממש, ובחן ובחסד וברחמים.

* * *

יג. מאמר (כעין שיחה) ד"ה כי תשא וגו'.

* * *

(73) פ' ראה יד, א.
 (74) שמות ד, כב.
 (75) ראה בית רבי ח"א פכ"ו (עד, א).
 (76) רואה גם תו"מ חמ"ט ע' 408. וש"נ.
 (77) הלי' תשובה פ"ג ה"ד.
 (78) מגילה ו, סע"ב.
 (79) פרש"י שם.
 (80) ישע"י כז, יב.
 (81) פרש"י נצבים ל, ג.
 (76) קהלת ד, יג.

כאילו קיים עולם מלא", כמו אדה"ר, שהי' יציר כפיו של הקב"ה⁶⁶, שאפילו "עקבו . . הי' מכהה גלגל חמה"⁶⁷, ועאכו"כ חלק הגוף שלמעלה מהעקב שברגל, ועד להראש, הנה עוד זאת, שעייז פועלים ביטול גזירה על כלל ישראל, כפי שהי' בימי הפורים.

וזהי' הוראה נפלאה שנותנת חיות בעבודה של הפצת היהדות בשליחות כ"ק מו"ח אדמו"ר, נשיא דורנו — כי, כאשר מתבוננים בכך שעייז שמקרים יהודי לתומ"צ, מצילים את כלל ישראל, הרי זה פועל שעבודה זו תיעשה מתוך חיות ושמחה.

יב. ונוסף על ההוראה ותוספת חיות עבור אלו שעוסקים בעבודה זו — הרי זו גם הוראה ותוספת חיות עבור היהודים שמתעסקים עמהם, כי, כאשר מסבירים להם מה שביכלתם לפעול עיי עבודתם, הרי זה נותן להם חיות ושמחה בעבודה דקיום התומ"צ.

יש להסביר ליהודי מה שבכחו לפעול עיי עבודתו, מבלי להתחשב במעמדו ומצבו ברגע שלפנ"ז — כמו בימי הפורים, שאפילו אלו שאתמול "נהנו מסעודתו של אותו רשע", עמדו למחרת בתנועה של מס"נ, וכדברי רבינו הזקן בתורה אור⁶⁸ ש"לא עלה להם על דעתם מחשבת חוץ ח"ו", לא רק מעשה חוץ או דיבור חוץ, אלא אפילו מחשבת חוץ — שזהו חידוש אפילו לגבי עבודת הבינוני, שנופלת לו מחשבה בלתי-רצויה, אלא שדוחה אותה מיד⁶⁹, ואילו כאן עמדו בניי במעמד ומצב שאפילו לא נפלה להם מחשבת חוץ, ובתנועה זו עמדו לא רק בזמנים מיוחדים, כמו שבת ויו"ט, ר"ה ויוהכ"פ, אלא במשך כל השנה כולה; וכמו"כ מסבירים לו מה שיכול לפעול עכשיו עיי ההנהגה בדרך התומ"צ.

וכידוע אחד החילוקים בין מוסר לחסידות⁷⁰ — שתורת המוסר מסבירה אודות פחיתות הרע שהוא משוקץ ומתועב כו', וכיון שהאדם שנמצא בעולם יכול ליפול ברע, עליו להזהר מזה וכו', משא"כ תורת החסידות מתחילה עם הענין ד"עשה טוב" — להסביר ליהודי את מהותו, שנשמתו היא "חלק אלקה ממעל"⁷¹ (וכפי שמוסיף רבינו הזקן⁷²) ממש,

66) ראה בר" פכ"ד, ה. קה"ר פ"ג, יב (ב). וראה אדר"ג ספ"א.
67) ויק"ר פ"כ, ב. תנחומא אחרי ב. מדרש משלי בסופו. זהו ח"א קמב, ב. ח"ג בהשמטות שו, ב. תקו"ז בהקדמה (יו"ד, ב). ועיין ב"ב נח, א.
68) מג"א צו, א. צט, ב. ובכ"מ.
69) תניא פי"ב.
70) ראה גם תו"מ חנ"ה ס"ע 93 ואילך. וש"נ.
71) איוב לא, ב.
72) תניא רפ"ב.

הציבור, שלכן הוצרך הדבר להיות עיי מרדכי דוקא, שלהיותו מהסנהדרין¹⁵, ב"ד, הי' יכול לצוות על זה; אלא שאסתר ביקשה ממנו לעשות זאת, וכיון ש"את מאמר מרדכי אסתר עושה"¹⁶ (לפי שנתחנכה עיי מרדכי) — לכן קיבל מרדכי את בקשתה. ועייז נעשה ביטול הגזירה כפשוטה למטה, וכמדובר בהתוועדות דפורים¹⁷ שהי' זה באופן ד"עת צרה היא ליעקב וממנה ישע"18, כתורת הבעש"ט¹⁹ שמהצרה עצמה ("ממנה") באה הישועה, ועד שאפילו הלעו"ז הודה על זה, ובלשון המגילה²⁰: "בית המן נתתי לאסתר".

ג. ובענין זה יש הדגשה מיוחדת — שאסתר אמרה "לך כנוס את כל היהודים":

לכאורה אינו מובן: למה הוצרכה אסתר להוסיף "כל היהודים" — הרי גם אם היתה אומרת "לך כנוס את היהודים" (ולא "כל היהודים"), הנה כיון שמרדכי הי' נשיא ישראל ומנהיג הדור, "אוהב שלום ורודף שלום"²¹, הי' בודאי אוסף את כל היהודים, וא"כ, למה הוצרכה אסתר להוסיף ולהדגיש "כל היהודים"?

לכאורה הי' אפשר לומר, שאסתר הוסיפה תיבת "כל" שלא הי' צורך בה, כטבע הנשים להאריך בדיבורן, כמארו"ל²² שנשים נטלו תשעה קבין של דיבור.

[ולהעיר גם מסיפור הגמרא²³ אודות ברוריא, שלא זו בלבד שהיא בעצמה לא דיברה ריבוי דברים, אלא עוד זאת, שפעלה גם על רבי יוסי הגלילי לדבר בקיצור, מבלי לומר דברים מיותרים — לפי שהיתה במעמד ומצב של בירור בתכלית (שלכן נקראת בשם "ברוריא", כיון שרואים מיד, ללא צורך בהתבוננות, שהיא בתכלית הבירור)²⁴; אבל שאר הנשים שאינם במעמד ומצב כזה, מדברים ריבוי דברים].

אבל באמת אי אפשר לומר כן — דכיון שענין זה ("לך כנוס את כל היהודים") נכתב במגילה, הרי זה נעשה חלק בתורה (שהרי מגילת אסתר היא א' מכ"ד ספרים דתושב"כ, שעז"נ "ואשים דברי בפיך"²⁵

15) מגילה טז, ב.
16) אסתר ב, כ.
17) סכ"ט ואילך (לעיל ע' ... ואילך).
18) ירמי' ל, ז.
19) ראה כש"ט בהוספות ס"ט ואילך. וש"נ.
20) אסתר ח, ז.
21) אבות פ"א מי"ב.
22) קידושין מט, ב.
23) עירובין נג, סע"ב.
24) ראה לקוטי לוי"צ ליקוטים על פסוקי תנ"ך ומחז"ל קלב. תורת לוי"צ ריש ע' שיג.
25) "רשימות" חוברת כב. קיז.
25) ישע"י נא, טז.

ו"דברי אשר שמתו בפ"ך²⁶), שהו"ע של הוראה נצחית, כמו כל עניני התורה.

וכמובן גם בפשטות, שהרי בודאי היו עוד דיבורים בין מרדכי לאסתר, ואעפ"כ לא נכתבו במגילה, וכדברי הגמרא במסכת מגילה²⁷ שרק "נבואה שהוצרכה לדורות נכתבה", כך, ש"לך כנוס את כל היהודים" הו"ע שנעשה חלק בתורה.

ובפרט בנוגע למגילת אסתר, שאפילו לעתיד לבוא, כאשר "כל ספרי הנביאים וכל הכתובים עתידין ליבטל", "הרי היא קיימת. . שנאמר²⁸ וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם"²⁹ — שבה מודגש עוד יותר שכל הענינים שנאמרו במגילה הם הוראה נצחית. ומודגש גם בנוגע לשמיעת המגילה — שאף שיש חילוקי דעות מהיכן צריך להתחיל לקרוא המגילה³⁰, הרי פס"ד הוא שצריך לשמוע את כל התיבות שבכל המגילה³¹, אפילו התיבות שלכאורה אינן משנות את תוכן הענין כו', ומזה מובן שכל תיבה במגילה, ובנדו"ד: "לך כנוס את כל היהודים", מהוה הוראה בכל הזמנים ובכל המקומות.

ומזה מובן, שהיו יהודים כאלו שמרדכי מצד עצמו לא הי' כולל אותם בענין ד"צומו עלי", ולכן הוצרכה אסתר לומר לו "לך כנוס את כל היהודים" — גם את אלו שמצד עצמו לא הי' כולל אותם.

ד. ויש לומר הביאור בזה, ולכל לראש — בפשטות, כמו כל ענין, שהתחלתו צריכה להיות בפשטות הכתובים.

ובהקדמה — שלכאורה הוצרך להיות הלימוד מלמעלה למטה, בהתאם לסדר ההשתלשלות, שמהענינים שלמעלה נמשכים ומשתלשלים הענינים שלמטה, וכן הוא בתורה, שמהתורה למעלה — שזהו ענין התורה כמו שהיא מצד עצמה — נמשכת התורה למטה, ועפ"ז הי' צריך להיות תחילה הלימוד בפנימיות הענינים, ולאח"ז לימוד הענינים כפי שהם למטה.

אמנם, כיון שהנשמה מלוכשת בגוף, צריך להיות הלימוד מלמטה למעלה, מן הקל את הכבד. וכמו כללות ענין הלימוד במשך חיי האדם, כדברי המשנה³²: "בן חמש שנים למקרא" (ולפנ"ז צ"ל לימוד אותיות

(26) שם נט, כא. (30) מגילה יט, א.
 (27) יד, א. (31) רמב"ם שם פ"א ה"ג. טושו"ע אור"ח.
 (28) אסתר ט, כח. סתר"צ ס"ג.
 (29) רמב"ם הל' מגילה בסופן. (32) אבות ספ"ה.

אלא מאי, השאלה היא איך יכולים לפעול זאת — הרי לא אומרים רק שצריך לעשות זאת, אלא מראים את המציאות; מספרים לו שכך אירע בפועל בימי מרדכי ואסתר, ובהתאם לכך צריכות הנשים ללמוד מהנהגת אסתר, והאנשים צריכים ללמוד מהנהגת מרדכי.

ועי"ז מבטלים את הגזירה, וממשיכים ישועת ה', ועד ש"ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר" [ובאופן שנוסף על מ"ש בתושב"כ, באה תושבע"פ ומפרשת בגלוי שזהו (לא רק ה"שמחה", אלא גם הענינים ד"אורה", "ששון ויקר") באופן ד"עד דלא ידע"⁵⁹], כן תהי' לנו.

* * *

יא. בענין הנ"ל ניתוסף הוראה נפלאה שנותנת חיות בעבודת ההתעסקות עם הזולת — שגם היא נלמדת מפשטות הענינים:

גזירת המן היתה "להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים מנער ועד זקן וטף ונשים"⁶⁰. וכיון שאסתר פעלה ביטול הגזירה עי"ז שאמרה למרדכי "לך כנוס את כל היהודים גו' וצומו עלי", נמצא, שע"ז שכוללים גם את אלו ש"נהנו מסעודתו של אותו רשע" (כנ"ל שזהו הריבוי ד"כל היהודים"), פועלים ביטול הגזירה בנוגע לכלל ישראל.

ועד שע"ז מבטלים הגזירה אפילו על מרדכי היהודי — כפי שאמר אודות הגזירה: "אשר קרהו", שזהו ענין שקרה לו (כנ"ל ס"ז), והיינו, שאע"פ שמרדכי הי' נשיא בישראל, מנהיג הדור, וממונה בביהמ"ק⁶¹, עם כל ההפלאות שנתבארו בגמרא⁶² בפירוש "בן יאיר בן שמעי בן קיש איש ימיני"⁶³, שנוסף על הפירוש הפשוט ("אין מקרא יוצא מידי פשוטו"⁶⁴) שאביו נקרא בשם "יאיר", הנה בגלל זה הי' גם הוא בעצמו בכחי "יאיר", ועד"ז בנוגע לשאר השמות "שמעי", "קיש" ו"ימיני", שמורים על מעלותיו של מרדכי — הנה לאחרי כל ההפלאה של מרדכי, נפעל ביטול הגזירה עליו ("אשר קרהו") ע"י "כנוס את כל היהודים", היינו, לקרב לתומ"צ אפילו יהודים כאלו ש"נהנו מסעודתו של אותו רשע".

ומזה מובן, שכאשר מתקנים יהודי שעד עתה לא היתה לו שייכות לתומ"צ ופועלים עליו להתקרב ליהדות, הנה לא זו בלבד שמקבלים שכר על קיום נפש אחת מישראל, כמארז"ל⁶⁵ "כל המקיים נפש אחת מישראל

(59) מגילה ז, ב. (63) אסתר ב, ה.
 (60) אסתר ג, יג. (64) שבת סג, א. וש"נ.
 (61) שקלים רפ"ה. (65) סנהדרין לו, סע"א (במשנה). ב"ב יא, א.
 (62) מגילה יב, סע"ב ואילך. א.

ח. וביאור הנ"ל בפשטות הענינים מתאים גם עם רוחניות הענינים:

בחינתו של מרדכי היא — יסוד אבא⁵⁴, כפי שהוא באצילות, ששם "לא יגורך רע"⁵⁵. ולכן, הכינוס של בני מצד מרדכי עצמו הי' כפי שמכנסים הענינים שבאצילות.

משא"כ אסתר — מקומה בעיקר בבי"ע, ולכן כאשר אסתר מצוה לכנוס את היהודים, הרי זה באופן שמכנסים גם אלו שנמצאים בבי"ע, ועד לאלו שנמצאים וקשורים בעוה"ז הגשמי למטה כו'.

ט. והנה, למרות החילוק שבין מרדכי ואסתר, קיבל מרדכי את דברי אסתר, כמ"ש⁵⁶ "ויעבור מרדכי ויעש ככל אשר צותה עליו אסתר" — לכנוס את כל היהודים, ודוקא בסדר זה: תחילה "כל" — אלו שצריכים לרבות אותם, ואח"כ את שאר היהודים (כנ"ל ס"ה).

ודוקא עי"ז שכללו את כל היהודים בפעולת ביטול הגזירה — פעלו ביטול הגזירה באופן שלא זו בלבד שבטלה שליטת המן, אלא אדרבה: השליטה על בית המן ניתנה לאסתר ומרדכי, ובני"ע נעשו בעה"ב על גוים — "ושלם לכוז"⁵⁷, ונעשה יום של "אורה ושמחה וששון ויקר"⁵⁸.

י. וה"בכך" וההוראה מזה בנוגע לפועל:

ישנם החושבים שכיון שנמצאים במעמד ומצב ש"אכתי עבדי אחשוורוש אנן"⁵⁹, צריך להיות עיקר הלהט ("קאָכץ זיך") להבטיח את עצמו כו'. ועל זה באה ההוראה מהמגילה: "לך כנוס את כל היהודים" — שצריך להבטיח ולתקן את כל היהודים, ואפילו אלו שאתמול היו במעמד ומצב ש"נהנו מסעודתו של אותו רשע", צריך להביאם היום לקצה השני — "וצומו עלי"; לא לחשוב שדי בכך שמכאן ולהבא יאכל רק כשר, ללא סירכות, אבל אי אפשר לדרוש ממנו להתנזר מסעודה כשרה, אלא כפי שאמרה אסתר, שגם אלו שזה עתה "נהנו מסעודתו של אותו רשע", צריך לכלול אותם בענין התענית.

וזהו הוראה לכל אחד ואחד ולכל אחת ואחת — שצריך לעסוק בלהט לא רק בתיקון עצמו; בודאי צריך לתקן את עצמו, אבל ביחד עם זה צריך לתקן גם יהודי נוסף, ואפילו יהודי שהוא רחוק מתומ"צ, צריך להעביר אותו לקצה השני.

האל"ף ביי"ת וכו', כמ"ש רבינו הזקן בהל' ת"ת³³, ולאח"ז "בן עשר שנים למשנה" ו"בן חמש עשרה לגמרא", ורק לאח"ז באים להוראה, ועד שבאים ללימוד פנימיות התורה, רזין דאורייתא; וכן הוא בלימוד כל ענין בתורה — שבהכרח להתחיל מלימוד הפשט, ורק לאח"ז באים לרמוז ודרוש ועד לחלק הסוד שבתורה.

[ועד שלאחרי לימוד סודות התורה, מתחילים סדר לימוד חדש בחלק הפשט שבתורה בעומק יותר מכמו קודם שלמד סודות התורה. ועפ"ז יש לבאר בדברי רבינו הזקן³⁴ בנוגע לסדר הלימוד באופן ש"שליש במקרא שלישי במשנה ושליש בתלמוד"³⁵, שלימוד הקבלה נכלל ב"שליש במקרא" — כיון שלאחרי לימוד הקבלה ניתוסף הבנה עמוקה יותר בלימוד המקרא].

ה. ובכך:

ההסברה בפשטות מדוע מרדכי מצד עצמו לא רצה לכלול ב"צומו עלי" את כל היהודים — לפי שהיו ביניהם גם אלו ש"נהנו מסעודתו של אותו רשע"³⁶, וכיון שלא היו יכולים לעמוד בנסיון שלא ליהנות מסעודתו של אותו רשע, סבר מרדכי שאי אפשר לכלול אותם מיד בקצה השני — "וצומו עלי". די בכך שמכאן ולהבא יזהרו לאכול רק סעודה כשרה, ולברך לפני ולאחרי, באופן ד"זה השולחן אשר לפני ה"³⁷; אבל אי אפשר לכלול אותם מיד בקצה השני — ענין של תענית, שלא לאכול אפילו סעודה כשרה.

ובעומק יותר:

כיון שהענין ד"צומו עלי" הי' בכדי לבטל גזירת המן שסיבתה היתה לפי ש"נהנו מסעודתו של אותו רשע", אי אפשר לכלול אותם בתענית שצריכה לפעול ביטול הגזירה, כיון ש"איך קטיגור נעשה סניגור" — כפי שמצינו בנוגע לעבודת הכה"ג ביוה"כ"פ, שעבודת פנים לא היתה יכולה להיות בבגדי זהב, לפי שאין קטיגור נעשה סניגור³⁸; והרי גם בנדו"ד מדובר אודות "עבודת פנים", כיון שהי' צורך לפעול ולחדור את הפנימיות של בני"ע, שזהו"ע המס"נ כו'.

ולכן אמרה אסתר למרדכי: "לך כנוס את כל היהודים וצומו עלי וגו'" — לכלול בזה גם את אלו ש"נהנו מסעודתו של אותו רשע", וכדברי הגמרא³⁹: "כל תענית שאין בה מפורשעי ישראל אינה תענית", ולא

(33) בתחלתן.

(34) ראה לקו"ת ויקרא ה, ג. שה"ש ג, ג. (38) ברכות נט, רע"א. וש"נ. הובא

(35) קידושין ל, א.

בפרש"י עה"ת אחרי טז, ד.

(36) מגילה יב, א.

(39) כריתות ו, ב.

(56) אסתר ד, יז.

(57) שם ח, יא.

(58) שם, טז.

(54) פע"ח שיי"ט פ"ה.

(55) תהלים ה, ה. וראה לקו"ת במדבר ג,

סע"ג. וש"נ.

עוד אלא שיש להקדים אותם לפני שאר בני, כמובן מדיוק הלשון "לך כנוס את כל היהודים" (ולא היהודים כולם וכיו"ב), שתיבת "כל" קודמת לתיבת "היהודים", כי, "מיני' ובי' אבא לשדי' בי' נרגא"⁴⁰, ודוקא עי"ז שכוללים ומקדימים אותם, מבטלים את הגזירה מכל בני.

ו. וביאור הטעם שדוקא אסתר פעלה ענין זה אצל מרדכי:

ובהקדים דוגמא לדבר ממ"ש הרמב"ם בהל' דעות⁴¹, שבדרך כלל צריך אדם לילך בדרך המיצוע, אא"כ נכשל ונפל למטה מדרך המיצוע, שאז צריך לדלג לקצה השני ולהתנהג במשך זמן באופן שלמעלה מדרך המיצוע עד שיהי' אצלו כמו טבע, ואז יוכל לחזור להנהגה בדרך המיצוע.

ועד"ז בנוגע לעניננו:

מרדכי — הי' צדיק, ראש הסנהדרין⁴², וכל עבודתו היתה בעניני תומ"צ, כך, שלא היתה לו שייכות לנסיון שהי' אצל אלו ש"נהנו מסעודתו של אותו רשע" (ובפרט שהיתה באופן ד"לעשות כרצון איש ואיש"⁴³, גם כרצון מרדכי³⁶).

משא"כ אסתר, עלי' נאמר⁴⁴ "אסתר מן התורה מניין, ואנכי⁴⁵ הסתר אסתר פני ביום ההוא", וגם הרגישה בעצמה את הנסיון שהי' אצל אלו ש"נהנו מסעודתו של אותו רשע", כיון שהיתה בסביבה של גוים — בבית אחשוורוש, והוצרכה להזהר שלא לאכול את המאכלים הבלתי-כשרים שהיו בבית אחשוורוש.

ובפרט שאצלה הי' נסיון גדול יותר מאשר אצל חנני' מישאל ועזרי' ודניאל שאכלו רק זרעונים לפי שלא רצו להתגאל בפתג המלך⁴⁶ — כיון ש"אין אסתר מגדת מולדתה ואת עמה"¹⁶ (ולא סתם בתור חומרא, אלא "כאשר צוה עלי' מרדכי"¹⁶, כך, שזוהי מצוה מן התורה, מצות עשה ומצות לא תעשה⁴⁷), וביחד עם זה, הוצרכה להזהר מאכילת מאכלים בלתי-כשרים.

וכיון שאסתר הרגישה ועברה בעצמה נסיון זה — לכן אמרה למרדכי "לך כנוס את כל היהודים", לכלול גם את אלו ש"נהנו מסעודתו של אותו רשע", שגם הם יוכלו לעבור מיד לקצה השני — "וצומו עלי'".

ז. וכללות הענין בזה — שפעולת התיקון על ענין מסויים, יכולה להיות רק עי' מי שיש לו שייכות לענין זה, עכ"פ בדקות דדקות.

וכידוע הסיפור⁴⁸ שפעם בא חסיד לאדמו"ר האמצעי לבקש תיקון על ענין מסויים, ולא ענהו, כיון שלא הי' לו תיקון עבורו, וההסברה בזה — דלכאורה: איך יתכן שלא יהי' לו תיקון עבור יהודי שמבקש ממנו?! — כי, כדי לענות כו', צריך תחילה למצוא ענין זה אצלו, עכ"פ בדקות דדקות, וכיון שאדמו"ר האמצעי לא הי' יכול למצוא ענין זה בעצמו, לא הי' יכול לענות לו. ורק לאחרי שהתייגע במשך ג' ימים, מצא ענין זה בעצמו, ואז השיב לו.

ויש לבאר ענין זה באופן ערב יותר ("געשמאקער") — שאין הכוונה שהוצרך למצוא בעצמו ענין בלתי-רצוי, אפילו בדקות דדקות, אלא שהוצרך להרגיש את מעמדו ומצבו של הזולת שהי' נוגע לו כמו ענין שלו. ועד"ה הפתגם⁴⁹ בנוגע למ"ש במגילה (לאחרי שמרדכי קרע את בגדיו ולבש שק כו') "ויגד לו מרדכי את כל אשר קרהו"⁵⁰, שזהו ענין שקרה לו, והיינו, שמרדכי לא סיפר אודות גזירה שנגזרה על כל היהודים, אלא אודות גזירה שקרתה לו; ורק כשמרגיש שזהו ענין שאירע לו, שהגזירה היא עליו — אזי יכול לבטל את הגזירה שישנה על כל היהודים.

ועד"ז בעניננו:

מרדכי לא הרגיש בעצמו את הנסיון שהי' אצל אלו ש"נהנו מסעודתו של אותו רשע",

— והרי כאן לא הי' פנאי להמתין ג' ימים עד שירגיש זאת בעצמו (כמו ענין שלו), כבסיפור אודות אדמו"ר האמצעי, כיון שהוצרכו ל"ישועת ה' כהרף עין"⁵¹, כי מיד לאח"ז "ותלבש אסתר מלכות וגו'"⁵², ו"בלילה ההוא נדדה המלך"⁵³ — ולכן לא כלל אותם עם כל בני;

ורק אסתר שהרגישה זאת בעצמה, היא זו שאמרה למרדכי "לך כנוס את כל היהודים", לכלול גם את אלו שבגללם נגזרה הגזירה, שתבטל דוקא עי"ז שיכללו גם אותם בענין ד"צומו עלי'".

(48) ראה אג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"ג ס"ע שעט ואילך. וש"נ.
(49) סה"ש תש"ג ע' 44. תש"ה ע' 73. (ירושלים תש"י) ע' 27-8.
(50) אסתר ד, ז.
(51) ראה בהמצויין בנרות שבת (ירושלים תש"ה) כרך ג ע' מב; נא; סו. מנחה ליהודה.
(52) אסתר ה, א.
(53) שם ו, א.

(40) סנהדרין לט, ב. הובא בתניא רפ"א.
(41) פ"ב ה"ב.
(42) פרדר"א פ"ג.
(43) אסתר א, ח.
(44) חולין קלט, ב.
(45) וילך לא, יח.
(46) דניאל א, ח.
(47) ראה רמב"ם הל' ממרים בתחלתן.